

با تصحیح مغلوط نمی توان ابن سینا را معرفی کرد

دکتر نجفقلی حبیبی در سال ۱۳۲۰ در خوانسار به دنیا آمد و تحصیلات حوزوی خود را از ابتدایی صرف و نحو و معانی بیان (جامع المقدمات، سیوطی، مغنی و مطول) تا سطح (رسایل و مکاسب) - در سالهای ۱۳۳۱ تا ۱۳۳۹ در خوانسار، بروجرد، اراک و تهران پشت سر گذاشت.

دیپلم مدرسی خود را در سال ۱۳۳۹ از دبیرستان دارالفنون تهران اخذ کرد و در سال ۱۳۴۲ از دانشکده معقول و منقول (الهیات فعلی) فوق دیپلم گرفت. وی به ترتیب در سال ۱۳۴۴ مدرک کارشناسی، در سال ۱۳۴۸ کارشناسی ارشد و در سال ۱۳۵۶، دکتری خود را در رشته فلسفه و حکمت اسلامی از دانشگاه الهیات تهران اخذ کرد و نزدیک به ۳۰ مسئولیت اجرایی و علمی و عضویت در انجمن‌های معتبر علمی را در کارنامه خود دارد و تاکنون بیش از ۳۰ رساله، مقاله و کتاب از او منتشر شده است. دکتر حبیبی نزدیک به دو سال است که قدم به تصحیح کتاب ارزشمند قانون گذاشته است و به گفته وی این اثر تا آبان ماه سال جاری به پایان می رسد. تصحیح قانون بهانه ای بود تا نظر دکتر حبیبی را درباره تصحیح آثار ابن سینا جویا شویم.

همانگونه که می دانید در سال های اخیر به ندرت آثاری از ابن سینا در کشور ما تصحیح شده است. وضعیت

تصحیح را در این زمینه از لحاظ کیفی چگونه ارزیابی می کنید؟

یکی از مشکلاتی که بر سر راه تصحیح آثار ابن سینا وجود دارد بُعد علمی تصحیح است و کم هستند کسانی که در زمینه ابن سینا متخصص باشند. چاپ آثار ابن سینا نیازمند اراده ملی است. دانشمندانی که به آثار ابن سینا علاقه مند هستند باید آثار او را به صورت منقح تصحیح کنند. با تصحیح مغلوط نمی توان ابن سینا را به درستی معرفی کرد. آنچه مسلم است کار تصحیح، کاری سخت و وقت گیر است و اساتید بزرگوار در این زمینه کمتر

وقت می گذارند و جوان ترها هم شوق زود رسیدن به درجات بالا را دارند لذا برای آثار ابن سینا زمان صرف نمی کنند.

اگر بخواهیم مقایسه ای میان تلاش غربیان برای معرفی و نشر آثار ابن سینا با اندیشمندان مسلمان داشته باشیم آنها در چه مرتبه ای قرار دارند؟

یکی از نکات جالب توجه این است که اروپایی ها به طور مداوم بر روی این گونه آثار تحقیق می کنند. اخیراً در اجلاسی که در ایتالیا برگزار شد چند پرفسور جلسات مکرری را برای شناسایی نسخه های شفا گذاشتند تا این نسخه ها را با هم مقابله کنند و به اختلاف آنها پی ببرند. تفاوت تحقیقات اروپاییان با ما این است که آنها وقت می گذارند و به موضوع اهمیت می دهند و ما به ابن سینا بهای لازم را نمی دهیم.

به عقیده شما مشکل اصلی که آثار ابن سینا در کشور ما به صورت منقح تصحیح نمی شود چیست؟

تصحیح آثار ابن سینا اراده ملی را می طلبد و شاید نبود بودجه لازم یکی از مشکلات باشد. اما اصلی ترین معضل نبود نیروی انسانی متخصص است. هم اکنون دانشجویانی هستند که برای انجام رساله خود آثار ابن سینا را انتخاب می کنند اما کسی که به تصحیح آثار ابن سینا می پردازد باید با علومی مانند طب، هندسه و ریاضیات آشنا باشد و متأسفانه ما در این زمینه مصححان متخصص کم داریم.

تصحیح کتاب قانون چند سال زمان برد؟

نزدیک به دو سال می شود کار کتاب اول را تمام کرده ام که تا چند روز آینده نهایی خواهد شد. به دلیل اینکه من با طب سنتی و با اصطلاحات، تعبیرات، جمله بندی ها و مفاهیم آشنا نبودم مراحل کار به سختی پیش رفت.

تصحیح شما از قانون انتقادی بوده است. برای مقابله، بیشتر از چه نسخه هایی بهره بردید؟

در باب قانون در کشور ما نسخه های مختلفی وجود دارد و قدیمی ترین نسخه ها را که افراد معتبر نگارش کرده بودند و کاتبان آنها افراد مهمی بودند بررسی کردم. دیگر منبع در این تصحیح شروخی بود که بر قانون نوشته شده بود و بخشی از ابهام ها با این شروح برطرف شدند. در قرن ششم شرح نویسی بر آثار ابن سینا آغاز شده است و ابن جمیع مصری شرحی انتقادی بر قانون دارد و انتقاداتی را به قانون وارد کرده است. علی بن رضوان که خود از شاگردان ابن سینا بوده، شرحی بر قانون نوشته که متأسفانه تاکنون به دست نیامده. بعد از ابن رضوان، ابن ابی صادق شرحی بر کتاب قانون نوشته است. شرح ابن نفیس قرشی نیز یکی از شرح های معروف بر قانون

است که قطب الدین شیرازی از شرح او بسیار استفاده کرده است. پس از قطب الدین شیرازی که مفصل ترین شرح را نوشته باقی شرح ها تحت تأثیر قطب الدین هستند. بخش اعظمی از تصحیح من بر قانون با استفاده از این شروح بوده است.

در پایان چه صحبتی برای پژوهشگرانی دارید که می خواهند در زمینه کتاب های ابن سینا به ویژه قانون به تحقیق پردازند؟

ابن سینا تمام اطلاعات علمی، پزشکی، طب اسلامی را از طریق آثار خود منتقل کرده و بسیاری از ارزش های تاریخ ما از طریق قانون و باقی کتاب ها وارد فرهنگ جهان شده است و جا دارد برای تصحیح و پژوهش بر روی این آثار با تلاش بیشتری کار شود و به کار سطحی بسنده نشود.

<http://mirasmaktoob.ir/fa/news/1903>